

Tuomas Ojanen

9.5.2025

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

HE 13/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Pääasiallinen sisältö ja arvion lähtökohdat

1. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että aluehallintovirastot sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten) ympäristöasioiden vastuualueen sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä kootaan uuteen valtakunnalliseen Lupa- ja valvontavirastoon (LVV). Lisäksi ehdotetaan, että nykyisten 15 ELY-keskuksen pohjalta muodostettaisiin 10 alueellista elinvoimakeskusta (EVK). Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion aluehallintouudistukseen liittyviä muita lakeja, joihin tehdään lähinnä virastouudistuksesta johtuvat tekniset korjaukset. Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026.
2. Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa (jakso 12, s. 524-550) ehdotettua sääntelyä on arvioitu ensinnäkin hallinnon järjestämistä koskevien 119 §:n, 122 §:n ja 120 §:n sekä Ahvenanmaan itsehallintolain kannalta. Hallinnollisista jaotuksista säättävän perustuslain 122 §:n ohella ehdotettua sääntelyä on myös arvioitu suhteessa perustuslain 17 §:ssä turvattuihin kielellisiin oikeuksiin.
3. Säätämisyjärjestysperusteluissa on edelleen arvioitu ehdotusta perustuslain 124 §:n kannalta siltä osin kuin lupa- ja valvontavirastoa koskevaan 1. lakiehdotukseen sisältyy säännös, jonka nojalla virasto voisi siirtää eräitä avustavia tehtäviä yksityiselle taholle. Koska esityksen mukaan Lupa- ja valvontavirasto hoitaisi nykyisin aluehallintovirastoille kuuluvat työsuojelun tehtävät, esityksessä on arviointia myös suhteessa perustuslain 18 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta.
4. Esityksen säätämisyjärjestysperusteluiden (ks. jakso 12.1.1, s. 527-528) mukaan Lupa- ja valvontaviraston lupa- ja valvontatehtävät kytkeytyvät kiinteästi useisiin perustuslaissa turvattuihin perusoikeuksiin sekä perusoikeuksien toteutumisen valvontaan. Esityksessä mainitaan näistä perusoikeuksista perustuslain 6 § (Yhdenvertaisuus), 10 § (Yksityiselämän suoja), 16 § (Sivistykselliset oikeudet), 17 § (Oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin), 18 § (Oikeus työhön ja elinkeinonvapaus), 19 § (Oikeus sosiaaliturvaan), 20 § (Vastuu ympäristöstä) ja 21 §:ssä (Oikeusturva) sekä 22 § (perusoikeuksien turvaamisvelvoite). Esityksessä kuitenkin katsotaan, että ehdotetulla "virastolailla tai toimialalainsäädäntöön tehtävillä virastouudistuksesta johtuvilla teknisluonteisilla muutoksilla ei voida arvioida olevan välittömiä taikka välillisiä kielteisiä vaikutuksia perusoikeuksien turvaamisen kannalta." (s. 528). Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa myös katsotaan, että viraston perustamisella ja tehtävien kokoamisella on tarkoitus edesauttaa viraston toiminnan tehokasta järjestämistä, minkä voidaan arvioida

parantavan viraston edellytyksiä lainmukaisten perustehtävien laadukkaalle ja tehokkaalle hoitamiselle ja kehittämiseksi. Tämä taas edesauttaisi esityksen mukaan ”osaltaan julkisen vallan mahdollisuutta turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen, mitä perustuslain 22 § edellyttää, ja parantaisi jokaisen oikeutta saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä toimivaltaisessa viranomaisessa, mitä perustuslain 21 §:n 1 momentti edellyttää.” (s. 528-529).

Yleisarvio

5. Hallituksen esitys on huomattavan laaja; siinä on kaikkiaan 2096 sivua ja 288 lakiehdotusta. Myös esityksessä ehdotettu hallintouudistus on mittava ja samalla historiallinen, koska eri viranomastehtävien kokoaminen yhteen ja samaan valtakunnalliseen viranomaiseen merkitsee loppua valtion yleishallintojaolle.
6. Perustuslaki antaa nähdäkseni lainsäätäjälle verraten laajan harkintavallan valtion hallinnon järjestämisen suhteen, kunhan vain hallinnon järjestämisen laintasoisessa sääntelyssä toteutuvat esimerkiksi sellaiset hallinnon järjestämistä koskevat perustuslain vaatimukset kuin perustuslain 119 §:n 2 momentin mukainen vaatimus siitä, että valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Perustuslain esitöiden mukaan toimielinten yleisillä perusteilla tarkoitetaan hallituksen esityksen mukaan lähinnä yksikön nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia, kun taas julkisen vallan käyttämisestä on kyse esimerkiksi silloin, kun voidaan tehdä päätöksiä yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista taikka käyttää pakkokeinoja tai puuttua muuten yksilön perusoikeuksiin. (HE 1/1998 vp, s. 174). Perustuslain näkökulmasta on hallinnon järjestämiseltä myös syytä edellyttää, että hallinnon tehtävä-, toimivalta-, ohjaus- ja valvontasääntely on riittävän selvää, ja että hallintopäätöksenteko on lainmukaista ja riittävän tehokasta. Se, miten hallinto järjestetään näiden perustuslain asettamien vaatimusten puitteissa, on taas lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaisuuskysymys.
7. Ehdotettava sääntely nähdäkseni yleisesti ottaen mukautuu niihin vaatimuksiin, joita perustuslain 11 luvun säännökset hallinnon järjestämisestä sekä muut perustuslain säännökset asettavat hallinnon järjestämistä koskevalle laintasoiselle sääntelylle. Viittaa tässä yhteydessä myös esityksen säätämisyjärjestysperustelujen jaksosta 12.1 (s. 525-527) ilmenevään toistamatta sitä tässä.
8. Hallituksen esityksessä ehdotetun hallintouudistuksen perusratkaisuista ei ole nähdäkseni olennaista huomauttamista perustuslain kannalta.
9. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa myös siitä, ettei nyt käsillä olevaan hallituksen esitykseen liity sellaista valtiosääntöoikeudellista problematiikkaa (ks. siitä PeVL 65/2018 vp) kuin toissa vaalikaudella vireillä olleeseen hallituksen esitykseen hallituksen esitykseen HE 14/2018 vp (ns. *Maku II* -paketti), joka liittyi silloinen vireillä olleeseen maakuntauudistuksen kokonaisuuteen, ja joka sisälsi ehdotukset maakunnan tehtäväalojen mukaisten tehtävien siirrosta valtiolta maakunnalla, ehdotukset Valtion lupa- ja valvontaviraston perustamisesta sekä ehdotukset aluehallintovirastojen ja sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten lakkauttamisesta.

10. Nähdäkseni voidaan suurelta osin yhtyä myös siihen esityksen säätämisperusteluista välittyvään käsitykseen, jonka mukaan esityksen perustuslaillinen merkityksellisyys liittyy ensisijaisesti perustuslain 119, 120 ja 122 §:n sääntelyyn hallinnon järjestämisestä. Sitä vastoin esityksellä ei ole niinkään suurta välitöntä merkitystä ja vaikutusta perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien kannalta, vaikka Lupa- ja valvontaviraston lupa- ja valvontatehtävät kytkeytyvätkin useisiin perustuslaissa turvattuihin perusoikeuksiin sekä perusoikeuksien toteutumisen valvontaan.
11. Edelleen voidaan myös suurelta osin – muttei kokonaan – yhtyä siihen esityksen säätämisperusteluissa esitettyyn käsitykseen, jonka mukaan ”ehdotetulla virastolailla tai toimialalainsäädäntöön tehtävillä virastouudistuksesta johtuvilla teknisluonteisilla muutoksilla ei voida arvioida olevan välittömiä taikka välillisiä kielteisiä vaikutuksia perusoikeuksien turvaamisen kannalta.” (s. 528).
12. Kaiken kaikkiaan voidaan nähdäkseni suurelta osin yhtyä yhtä hyvin hallituksen esityksen säätämisperusteluissa esitettyihin valtiosääntöoikeudellisen arvioinnin lähtökohtiin kuin arvioihin ehdotetun sääntelyn suhteesta perustuslakiin.

Yleisen edun valvonta ympäristöasioissa; erityisesti viranomaisen muutoksenhakuoikeus

13. 1. lakiehdotuksen mukaan Lupa- ja valvontaviraston ympäristötehtäviä hoitavalla toimialalla on yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa valvova yksikkö. Hallituksen esityksessä pidetään suotavana, että perustuslakivaliokunta antaa esityksestä lausunnon, koska erityisesti yleisen edun valvontayksikön valitusoikeuden laajuus on esityksen mukaan perustuslain 21 §:n näkökulmasta tulkinnanvarainen ja esityksessä on tältä osin uutta tulkintaa (s. 550).
14. Ennen esityksessä ehdotetun arviointia on syytä todeta yleisen edun valvonnasta ympäristöasioissa seuraavaa:
 - (i) Yleistä etua valvovan viranomaisen valitusoikeus kuuluu hallintoprosessin keskeisiin perusrakenteisiin. Se turvaa erisuuntaisten yhteiskunnallisten intressien toteutumisen osana hallinnon lainalaisuusvalvontaa ja myös EU-oikeuden tehokasta täytäntöönpanoa. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaisen laillisuusperiaatteen toteutuminen edellyttää tehokasta viranomaisten toiminnan lainmukaisuuden valvontaa.
 - (ii) Yleisen edun valvonnalla ja siihen liittyvällä viranomaisen valitusoikeudella on pitkät perinteet ja keskeinen asema erityisesti ympäristöasioissa. Yleisen edun valvonta, ml. viranomaisen valitusoikeus, on välttämätöntä ympäristö- ja luonnonsuojeluasioissa, koska kyse on sellaisesta nimenomaan viranomaiselle kuuluvasta tehtävästä, jota ei voida jättää edes osaksi, saati pääosin tai jopa kokonaan, yksittäisten kansalaisten tai yhdistysten taikka muiden yksityisten tahojen vastuulle. Viranomaisella on hallintoprosessin asianosaisiin ja muihin tahoihin nähden yleensä olennaisesti paremmat resurssit, laajempi ja syvällisempi tieto yhtä hyvin lainsäädännöstä ja sen soveltamiskäytännöstä kuin kulloisenkin ympäristöhankkeen vaikutuksista luontoon, ympäristöön, virkistyskäyttöön ja muihin suojattaviin intresseihin.

Yleisen edun valvontatehtävän hoitaminen ympäristöasioissa edellyttää huomattavan laaja-alaista tietoa ja käsitystä eri oikeushyvistä ja niiden toteutumisen edellyttämästä suojan tarpeesta ja tasosta sekä ympäristön tilasta. Yleistä etua valvovan viranomaisen valitusoikeuden merkitystä korostaa se, että päätöksenteon kannalta merkitykselliset tiedot eivät useinkaan ole kaikilta osin julkisia ympäristöasioissa.

- (iii) Myös hallituksen esityksessä todetaan, että ”ympäristöllisissä päätöksenteossa viranomaisvalvonnan asema eri suuntaisten intressien lainmukaisen painotuksen varmistamisessa on keskeinen” (s. 533). Esityksessä on myös todettu, ettei perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä ole pidetty ongelmallisena viranomaisen muutoksenhakuoikeutta ympäristöasioissa (s. 533).
- (iv) Perustuslain tasolta on syytä myös korostaa, että ympäristöasioissa yleisen edun valvonta toteuttaa perustuslain 20 §:n mukaista ympäristövastuuta sekä julkisen vallan velvoitetta pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.
- (v) Tässä yhteydessä on syytä edelleen korostaa, että perustuslain 20 §:n 1 momentin mukainen ympäristövastuu konkretisoituu ja toteutuu voimassa olevassa ympäristölainsäädännössä, ja että kansallinen ympäristölainsäädäntö ja muu sääntely taas perustuvat olennaisilta osin Euroopan unionin ympäristölainsäädäntöön, joka on pantu kansallisesti täytäntöön pääasiassa ympäristönsuojelulailla ja luonnonsuojelulailla. Kotimaisen ympäristösäätelyn sisältö määräytyy siis olennaisilta osin EU:n ympäristölainsäädännön mukaan, ja yksinomaan kansallisista lähtökohdista ja sääntelytarpeista laadittua sääntelyä on verraten niukasti (ks. myös esim. PeVL 69/2018 vp). EU:n ympäristölainsäädäntö toteuttaa yhdessä sen kansallisen täytäntöönpanolainsäädännön kanssa unionin perusoikeuskirjan 37 artiklassa turvattua ympäristöperusoikeutena. Yleisen edun valvonta ympäristöasioissa turvaa näin ollen myös EU:n ympäristölainsäädännön täytäntöönpanoa ja unionin perusoikeuskirjan 37 artiklan toteutumista.

15. Hallituksen esityksen ehdotusta yleisen edun valvontayksiköstä ympäristöasioissa ja yksikön muutoksenhakuoikeudesta on arvioitava edellä i-v selostetuista lähtökohdista.
16. *Yleisen edun valvontayksikkö ympäristöasioissa*. 1. lakiehdotuksen 4 §:n 4 momentin mukaan ympäristöosastolla olisi yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa valvova yleisen edun valvontayksikkö. Säännöksen mukaan yksiköllä olisi yleisen edun valvontatehtävässään itsenäinen ratkaisovalta, ja yksikön toiminta olisi järjestettävä siten, että sen riippumattomuus ja puolueettomuus näissä tehtävissä on turvattu eikä yksikölle saa antaa sellaisia muita tehtäviä, jotka voivat vaarantaa näiden tehtävien asianmukaisen hoitamisen ja riippumattomuuden.
17. Nähdäkseni 1. lakiehdotuksen 4 §:n 4 momentti on perusteltu ja suorastaan välttämätön, koska perustuslain 20 §:n ja unionin perusoikeuskirjan 37 artiklan turvaamien seikkojen, samoin kuin perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaisen

laillisuusperiaatteen, tehokas toteutuminen edellyttävät, että viraston ympäristöosastolla on nimenomaan yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa valvova yleisen edun valvontayksikkö, jonka toiminta järjestetään sen riippumattomuuden ja puolueettomuuden turvaavalla tavalla.

18. Mielestäni on kuitenkin ongelmallista, ettei 1. lakiehdotuksen 4 §:n 4 momentissa ole säädetty tarkemmin niistä keinoista, joilla yksikön toiminta järjestetään siten, että sen riippumattomuus ja puolueettomuus yleisen edun valvontatehtävässään tulee turvatuksi. Sitä vastoin ehdotetun sääntelyn myötä yksikön toiminnan järjestäminen riippumattomuuden ja puolueettomuuden turvaavalla tavalla jäisi viraston työjärjestyksen varaan. Nähdäkseni yleisen edun valvontayksikön toiminnan riippumattomuuden ja puolueettomuuden järjestämisestä olisi syytä säätää tarkemmin laissa.
19. *Yksikön muutoksenhakuoikeus.* Esityksessä ehdotetun sääntelyn mukaan Lupa- ja valvontavirastossa yleistä etua valvovalla yksiköllä olisi oikeus valittaa viraston tekemästä päätöksestä, jos se on tarpeen ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun tai muun näihin rinnastettavan painavan yleisen edun turvaamiseksi, lain soveltamiseen liittyvien merkittävien oikeuskysymysten selventämiseksi tai lain soveltamiskäytännön yhtenäisyyden varmistamiseksi.
20. Ehdotettu sääntely merkitsee nähdäkseni huomattavaa rajausta siihen, miten viranomaisen valitusoikeudesta yleisen edun valvomiseksi ympäristöasioissa on säädetty voimassa olevassa lainsäädännössä. Ehdotettu sääntely nostaa kynnyksen yksikön muutoksenhakuoikeudelle viraston tekemiin päätöksiin huomattavan korkealle.
21. Kuten edellä ja hallituksen esityksessä (ks. s. 532-535) on selostettu, viranomaisen ja tässä tapauksessa siis yleisen edun valvontayksikön muutoksenhakuoikeus on välttämätön ympäristöasioissa sekä perustuslain että EU-oikeuden kannalta. Yksikön muutoksenhakuoikeus turvaa perustuslain 20 §:ssä ja EU:n perusoikeuskirjan 37 artiklassa turvattujen ympäristöperusoikeuksien toteutumista. Esityksessä nyt ehdotetut muutoksenhakuoikeuden rajoitukset, so. se, että yksikkö voisi valittaa viraston päätöksistä vain, jos se on tarpeen ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun tai muun näihin rinnastettavan painavan yleisen edun turvaamiseksi, lain soveltamiseen liittyvien merkittävien oikeuskysymysten selventämiseksi tai lain soveltamiskäytännön yhtenäisyyden varmistamiseksi, merkitsevät käytännössä kuitenkin sitä, että yksikön muutoksenhakuoikeuden ”kynnys” yleisen edun valvomiseksi nousee ongelmallisen korkealle perustuslain 20 §:n ja EU:n perusoikeuskirjan 37 artiklan kannalta.
22. Nähdäkseni yleisen edun valvontayksikön muutoksenhakuoikeus olisi määriteltävä laissa voimassa olevan lainsäädännön mukaisella tavalla, so. ilman nyt ehdotettuja muutoksenhakuoikeuden rajoituksia tai ”kynnyksiä”. Kuten hallituksen esityksestäkin ilmenee, viranomaiset ovat käyttäneet muutoksenhakuoikeuttaan ympäristöasioissa yleisen edun valvomiseksi hyvin harkiten ja vain tapauksissa, joissa muutoksenhauille on ollut painavia perusteita; aluehallintovirastot antoivat v. 2019-2022 yhteensä 4199 ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaista päätöstä ja samana aikana ELY-keskukset hakivat muutosta vain

noin reilussa 1 %:ssa tapauksista (ks. s. 149). Viranomaisen valitusoikeuden käyttäminen on myös usein johtanut valituksenalaisen päätöksen kumoamiseen tai muuttamiseen, joten muutoksenhakuoikeuden käyttämiselle on ollut tässäkin mielessä painavat perusteet. Esityksessä myös arvioidaan ehdotetun sääntelyn vähentävän tarvetta yksikön muutoksenhakuoikeuden käyttöön. Näistä syistä ei ole riskiä siitä, että esityksessä ehdotettujen muutoksenhakuoikeutta koskevien rajoitusten poistaminen ja siis yksikön muutoksenhakuoikeuden määräytyminen samalla tavoin kuin ELY-keskusten muutoksenhaku voimassa olevan lainsäädännön mukaan lisäisi yksikön muutoksenhakuoikeuden käyttöä. Sitä vastoin on syytä lähteä siitä, että yksikkö käyttäisi muutoksenhakuoikeutta viraston päätöksiin yhtä lailla hyvin harkiten ja vain tarpeen vaatiessa kuin ELY-keskuksetkin ovat tähän mennessä tehneet.

Säädöskieli

23. Hallituksen esitys ja eräiltä kohdin jopa lakiehdotukset eivät kaikilta osin ole hyvää ja ymmärrettävää kieltä, koska esitykseen ja jopa pykäläehdotuksiin on hiipinyt tarpeettoman paljon yhtäältä ns. konsulttikielelle ominaisia termejä ja ilmaisuja sekä toisaalta ns. kapulakieltä.
24. Esimerkkinä voidaan mainita 1. lakiehdotuksen 1 §, jossa säädettäisiin perustettavan Lupa- ja valvontaviraston asemasta ja toiminta-ajatuksista seuraavasti:

”Asema ja toiminta-ajatus

Valtiolla on erikseen säädettyjä lupa-, valvonta-, rekisteröinti-, toimeenpano-, ja ohjaustehtäviä sekä yleisen edun valvontaa varten Lupa- ja valvontavirasto, jäljempänä virasto. Virasto on valtakunnallinen ja monialainen valtion keskushallinnon viranomainen, joka turvaa alueilla vuorovaikutuksessa toimien perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista. Virasto toimii asiakaslähtöisesti, poikkihallinnollisesti ja moniammatillista asiantuntemusta hyödyntäen. Virasto kuuluu valtiovarainministeriön hallinnonalaan.”

25. Säännöksen toinen ja kolmas virke sisältävät konsulttikielelle ominaisia termejä ja ilmaisuja sekä lauseenvastikkeita. Säännöksen konsulttikielen maneeereja vilisevät yksityiskohtaiset perustelut (s. 249-250) vain lisäävät viraston ”toiminta-ajatuksen” epämääräisyyttä.
26. Viraston ”toiminta-ajatuksen” kuvausta 1. Lakiehdotuksen 1 §:ssä ei voida pitää yleistajuisena ja ymmärrettävänä etenkin siltä kannalta, että hallintolain 9 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä. Hallintolain 9 §:n 1 momentin perustelujen mukaan nämä kriteerit edellyttävät sellaista ilmaisutapaa, jonka perusteella asiakkaan voidaan olettaa yksiselitteisesti ymmärtävän asian sisällön ja saavan siitä asian laatuun nähden riittävästi tietoa. Säännös edellyttää esitystavalta sekä kielellistä selkeyttä että sisällöllistä ymmärrettävyyttä. (HE 72/2002 vp, s. 59).
27. Vaikka 1. lakiehdotuksen 1 §:ää ei voida pitää suoranaisesti perustuslain vastaisena, perustuslakivaliokunnan lausunnossa olisi silti paikallaan huomauttaa tarpeesta pyrkiä lainvalmistelussa selkeään ja ymmärrettävään sekä hyvään yleiskieleen erityisesti siltä osin kuin on kysymys lakiehdotuksista, so. säädöskielestä.

Hallintouudistuksen toimeenpanon seurannan ja tiedottamisen tarve

28. Ehdotettujen lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026. Vaikka esitykseen sisältyvien vaikutusarviointien uuteen hallintojärjestelmään ei vaikuta sisältyvän erityisen suuria epävarmuuksia tai riskejä, ehdotetun hallintouudistuksen mittaluokka on kuitenkin huomattavan suuri ja sen toteuttamisaikataulu erittäin kireä. Kun lisäksi otetaan huomioon lainsäädännön vaikutusten ennakkoarviointiin poikkeuksetta sisältyvä epävarmuuselementti, samoin kuin se, että näin mittava hallintouudistus toteutetaan tilanteessa, jossa valtionhallintoon kohdistuu huomattavia säästötoimia, korostuu nähdäkseni tarve tarkoin seurata ehdotun uudistuksen toimeenpanoa ja toimivuutta.
29. Perustuslain kannalta uudistuksen toimeenpanossa on tarkoin seurattava erityisesti perustuslain 21 §:n oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumista. Lisäksi tulisi erityisesti seurata ympäristöasioiden päätöksenteon ja ympäristöasioiden yleisen edun valvonnan toimivuutta sekä perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeuden ja perustuslain 17 §:ssä turvattujen kielellisten oikeuksien toteutumista.
30. Uudistuksen mittaluokka ja kireä voimaantuloaikataulu voivat synnyttää riskejä myös asianmukaisen ohjauksen ja valvonnan kannalta. Esityksen mukaan Lupa- ja valvontavirasto kuuluisi valtiovarainministeriön hallinnonalaan, ja viraston yleishallinnollinen ohjaus kuuluisi myös valtiovarainministeriölle. Samalla viraston toimintaa ohjaisivat kuitenkin omilla toimialoillaan oikeusministeriö, sisäministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä ympäristöministeriö (toimialaohjaava ministeriö). Tämä on sinänsä sopusoinnussa sen kanssa, että perustuslain 68 §:n 1 momentin mukaan kukin ministeriö vastaa toimialallaan valtioneuvostolle kuuluvien asioiden valmistelusta ja hallinnon asianmukaisesta toiminnasta. Perustuslaista ei muutenkaan johdu estettä sille, että samaan valtion virastoon kohdistuu useamman eri ministeriön ohjausta ja valvontaa. Esityksen mittaluokka ja kireä aikataulu saattavat kuitenkin synnyttää kangertelua ja epäselvyyttä eri ministeriöiden virastoon kohdistamien ohjaus- ja valvontatoimien kannalta. Näin ollen seurannan tarve koskee myös ohjauksen ja valvonnan toimivuutta.
31. Kaiken kaikkiaan perustuslakivaliokunnan lausunnossa olisi paikallaan huomauttaa tarpeesta seurata tarkoin esityksessä ehdotetun hallintouudistuksen toimeenpanoa erityisesti siltä osin kuin on kysymys (i) oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisesta (PL 21 §); (ii) ympäristöasioiden yleisen edun valvonnan ja perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeuden toteutumisesta; (iii) perustuslain 17 §:ssä turvattujen kielellisten oikeuksien toteutumisesta; sekä (iv) eri ministeriöiden virastoon kohdistaman ohjauksen ja valvonnan toimivuudesta. Seurannassa havaittujen ongelmien korjaamiseen tulee ryhtyä ilman aiheetonta viivytystä.
32. Lopuksi on tärkeää ihmisten, ammatin- ja elinkeinonharjoittajien sekä yritysten ja muiden yksityisten oikeusturvan ja toiminnan kannalta, että viranomaiset informoivat hallintouudistuksesta aktiivisesti sekä riittävän laajasti, selkeästi ja ymmärrettävästi sekä saavutettavasti. Tiedottamisessa on siis muun ohella

huolehdittava siitä, että tiedo uudistuksessa saavuttaa myös esimerkiksi ikäihmiset, vammaiset ihmiset sekä maahanmuuttajat. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa olisi näin ollen syytä huomauttaa myös hallintouudistusta koskevasta tiedottamisen tarpeesta.